

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego szczegółowe warunki dotyczące połowów stad głębinowych na północno-wschodnim Atlantyku oraz przepisy dotyczące połowów na wodach międzynarodowych północno-wschodniego Atlantyku i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 2347/2002

COM(2012) 371 final

(2013/C 133/08)

Sprawozdawca: **Mário SOARES**

Rada, w dniu 3 września 2012 r., oraz Parlament Europejski, w dniu 11 września 2012 r., postanowiły, zgodnie z art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego szczegółowe warunki dotyczące połowów stad głębinowych na północno-wschodnim Atlantyku oraz przepisy dotyczące połowów na wodach międzynarodowych północno-wschodniego Atlantyku i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 2347/2002

COM(2012) 371 final.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 29 stycznia 2013 r.

Na 487. sesji plenarnej w dniach 13–14 lutego 2013 r. (posiedzenie z 13 lutego) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 89 do 3 – 1 osoba wstrzymała się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES uważa za rzecz słuszną i pilną zagwarantowanie trwałości gatunków głębinowych i ochrony dna morskiego. Jest to złożony problem, którego rozwiązanie musi opierać się na kompleksowych danych i gruntownej analizie naukowej. Należy przyjąć podejście ostrożnościowe, aby zapobiec stosowaniu narzędzi połowowych, których skutki nie są do końca zbadane i które mogą spowodować długoterminowe szkody.

1.2 Ponadto EKES jest zdania, że wszelkie zmiany, jakie miałyby zostać wprowadzone w odniesieniu do tych rodzajów połowów, powinny uwzględnić zasadę zrównoważonego rozwoju zarówno w zakresie środowiska naturalnego, jak i w dziedzinie społeczno-gospodarczej, ponieważ od tej działalności połowowej zależy bardzo wiele miejsc pracy, nie tylko na morzu, lecz także na lądzie, a w ostatecznym rozrachunku również trwałość społeczności nadbrzeżnych. Podczas opracowywania stosownych systemów kontroli działalności połowowej, podobnie jak podczas wdrażania i egzekwowania ich w drodze współpracy, należy prowadzić konsultacje i negocjacje ze wszystkimi zainteresowanymi stronami.

1.3 Zdaniem EKES-u włączenie do rozdziału „Upoważnienia do połowów” artykułu poświęconego wycofywaniu tych upoważnień, zawartego obecnie w rozdziale na temat kontroli, zwiększyłoby spójność wniosku i pozwoliłoby uniknąć wszelkich ewentualnych nieporozumień co do roli wymienionych w tym artykule obserwatorów naukowych, których w żadnym razie nie należy postrzegać jako kontrolerów.

1.4 EKES ponownie podkreśla, że wszelkie przyjmowane w tej dziedzinie środki muszą opierać się na wynikach badań naukowych, które jak dotąd przyniosły doskonałe efekty.

2. Kontekst

2.1 W ramach podjętej przez Komisję Europejską reformy wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) ⁽¹⁾, zainaugurowanej zieloną księgą w 2009 r. ⁽²⁾, wprowadzono dalsze zmiany do rozporządzeń regulujących zastosowanie WPRyb w odniesieniu do konkretnych obszarów lub gatunków. W ten kontekst wpisuje się będący przedmiotem niniejszej opinii wniosek, który poniekąd może oznaczać, iż w odniesieniu do połowów głębinowych na północno-wschodnim Atlantyku wprowadza się zmiany (w szczególności zasady zrównoważonego rozwoju i badań naukowych jako podstawy dla działalności połowowej), które ogólnie należy ustanowić dla WPRyb.

2.2 Zawarta w nowym wniosku zmiana rozporządzenia (WE) nr 2371/2002 Rady z dnia 20 grudnia służy z jednej strony wdrożeniu przyjętych przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucji 61/105 i 64/72, w których wezwano państwa i regionalne organizacje ds. rybołówstwa do przyjęcia środków w celu zapewnienia ochrony wrażliwych ekosystemów głębinowych przed wszelkimi szkodliwymi skutkami działalności połowowej, a tym samym odpowiedzialnej eksploatacji zasobów jako powszechnej zasady jakiegokolwiek rodzaju działalności. Z drugiej strony Komisja uznaje konieczność wyeliminowania pewnych niedociągnięć stwierdzonych w związku ze stosowaniem obecnego rozporządzenia w jego okresie obowiązywania.

⁽¹⁾ Dz.U. C 181 z 21.6.2012, ss. 183–195.

⁽²⁾ Dz.U. C 18 z 19.1.2011, ss. 53–58.

2.3 Mając na uwadze problemy stwierdzone w związku z praktycznym stosowaniem rozporządzenia (WE) nr 2371/2002, Komisja w międzyczasie opublikowała szereg przepisów, które w pewnym stopniu dostosowywały treść rozporządzenia.

2.4 Można tu wymienić komunikat z 29 stycznia 2007 r., w którym mowa o stadach ryb występujących w warstwach głębinowych oraz o rozbieżności między ustalonymi wartościami TAC a faktyczną skalą połowów i w którym wskazano, że przyczyną tego stanu rzeczy jest po części brak rzetelnej podstawy wiedzy naukowej, zarówno w odniesieniu do gatunków wymienionych w rozporządzeniu, jak i do rzeczywistej zdolności połowowej flot działających na północno-wschodnim Atlantyku, których kwoty zostały ustalone jeszcze przed przyjęciem rozporządzenia. W komunikacie uznano również, że niezbędne są monitorowanie i kontrola tych połowów za pomocą systemów VMS (satelitarny system monitorowania statków).

2.5 W rozporządzeniu (WE) nr 199/2008, w którym ustanowiono wspólnotowe ramy gromadzenia danych, zarządzania nimi i ich wykorzystywania w sektorze rybołówstwa, w pewnej mierze podjęto propozycje Komisji dotyczące stworzenia wspólnotowego programu na rzecz wdrożenia zarządzania rybołówstwem i jego kontroli w oparciu o analizy naukowe.

2.6 Wreszcie, przyjęto także rozporządzenie (UE) nr 1262/2012, w którym określono uprawnienia do połowów niektórych gatunków w warstwach głębinowych na lata 2013–2014, wypełniając tym samym obowiązek ustalania dwuletnich planów połowów. W rozporządzeniu tym określono poziomy TAC oraz, co ważniejsze, ich podział.

3. Analiza wniosku

3.1 Punktem wyjścia jest stwierdzenie braku satysfakcjonujących wyników w zakresie realizacji celów rozporządzenia (WE) nr 2347/2002, w szczególności jeżeli chodzi o:

- wrażliwość wielu stad głębinowych,
- negatywny wpływ stosowania włoków dennych na wrażliwe ekosystemy morskie,
- wysoki poziom niepożądanych połowów,
- trudność w ustaleniu zrównoważonego poziomu natężenia połowów ze względu na brak wystarczających danych naukowych.

3.2 EKES uważa, że mnożenie się dyrektyw w tej sprawie od 2003 r., kiedy to weszło w życie rozporządzenie, mogło mieć negatywne skutki, ekologiczne i gospodarcze, dla statków rybackich. Dlatego też, jako zasadę ogólną w dyskusji nad nowym

wnioskiem, należy skupić się na uproszczeniu, stabilności przepisów i pewności prawa dla państw członkowskich oraz zainteresowanych podmiotów społeczno-gospodarczych.

3.3 Stada głębinowe mogą stanowić połowy docelowe lub przyłowy prowadzone przy okazji innych połowów. Ogólny cel wniosku polega na jak największym zapewnieniu zrównoważonej eksploatacji tych stad przy ograniczeniu oddziaływania połowów na środowisko oraz poprawie bazy informacji służącej do prowadzenia ocen naukowych. Jako instrumenty służące osiągnięciu tego celu ustanowiono szereg środków wymienionych w dalszej części.

3.4 Zrównoważona eksploatacja gatunków głębinowych

3.4.1 Jako normę ogólną, uprawnienia do połowów ustanawia się na takim poziomie eksploatacji odnośnych gatunków, który jest zgodny z maksymalnym podtrzymywalnym poziomem. Aby osiągnąć ten zrównoważony poziom, wprowadza się różne środki: po pierwsze ustanawia się system upoważnień do połowów, w ramach którego każdy operator musi zadeklarować gatunek docelowy spośród tych, które znajdują się w ustalonych wykazach. EKES stwierdza, że wykazy zamieszczone w obecnym wniosku, oparte o umowy NEAFC (Komisji ds. Rybołówstwa Północno-Wschodniego Atlantyku), są szersze w stosunku do obecnych i obejmują połowy, które nie figurują w rozporządzeniu w sprawie wód głębinowych. Po drugie podkreśla się znaczenie informacji naukowej, choć warto zauważyć, że większość państw członkowskich dysponuje instytucjami i środkami naukowymi, które umożliwiły przeprowadzenie wzorcowych prac wykorzystywanych w prowadzeniu zrównoważonych połowów.

3.4.2 Upoważnienia do połowów są obowiązkowym wymogiem w przypadku prowadzenia połowów głębinowych; po 2-letnim okresie przejściowym wejdzie zakaz stosowania narzędzi połowowych (włoków dennych i sieci skrzelowych). Statki poławiające inne gatunki docelowe mają dostęp do tych obszarów na podstawie upoważnienia do połowów, w którym wskazano gatunki głębinowe jako przyłowy do określonego progu.

3.4.3 Obecnie niektóre gatunki (np. smuklicy czy homarce) mogą być skutecznie poławiane tylko za pomocą włoków. Zakaz takich połowów w bardzo krótkim terminie i bez negocjacji z zainteresowanymi stronami może przynieść straty finansowe i utratę miejsc pracy w tym sektorze. EKES uważa, że lepsza wiedza naukowa i kontrolowane połowy tych gatunków, wraz z innymi środkami technicznymi i wspomagającymi, pozwolą na zrównoważoną eksploatację tych gatunków z punktu widzenia środowiskowego, społecznego i gospodarczego. W tym kontekście należałoby poprzeć rozpowszechnienie nowych rodzajów narzędzi wraz z rozwiązaniami technicznymi, które pozwolą na zastąpienie obecnie stosowanych włoków dennych innymi metodami połowów głębinowych.

3.5 Baza naukowa

3.5.1 Cel ten stale pojawia się w ramach WPRyb: bez wiedzy naukowej na temat środowiska morskiego i jego siedlisk nie można określić poziomów eksploatacji zgodnych z ich zrównoważonym wykorzystaniem. Zarządzanie rybołówstwem musi opierać się na poziomach określonych dla maksymalnego podtrzymywalnego połowu.

3.5.2 Już w opinii w sprawie zielonej księgi i późniejszych opiniach w tej sprawie, EKES opowiedział się za poprawą wiedzy naukowej na temat środowiska morskiego i stanu stad, oraz zaproponował, by to regionalne organizacje ds. rybołówstwa koordynowały badania i zbieranie danych.

3.5.3 EKES podtrzymuje ponadto propozycję wysuniętą w opinii w sprawie finansowania WPRyb⁽³⁾, by działalność tę prowadziły niezależne instytucje naukowe oraz rybacy i ich organizacje. W tym duchu ponownie podkreśla potrzebę ustawicznego szkolenia w celu wspierania kapitału ludzkiego, a zwłaszcza zachęcania młodych badaczy do zajmowania się tematyką morską.

3.6 Uzgodnienia techniczne dotyczące zarządzania

3.6.1 Zgodnie z treścią wniosku ograniczenia połowowe, które obecnie mogą być ustanawiane w formie ograniczeń nakładu połowowego, jak i limitów połowowych, będą w przyszłości ustanawiane wyłącznie jako ograniczenia nakładu połowowego. W tym kontekście EKES ponownie stwierdza, że wszelkie ograniczenia muszą być uzasadnione podstawami naukowymi.

3.6.2 Państwa członkowskie ustanowią środki mające na celu uniknięcie zwiększenia zdolności połowowej oraz przyłówów gatunków wrażliwych, jak też zapobieganie odrzutom.

3.6.3 Aby uniknąć dyskryminacji rybaków z UE podlegających kwotom lub ograniczeniom nakładu połowowego, podczas gdy ich konkurenci z innych krajów mogą dokonywać połowów bez ograniczeń, EKES wzywa Komisję do stałych wysiłków na rzecz zawierania regionalnych umów w sprawie konserwacji zasobów, wiążących dla wszystkich stron.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 EKES zgadza się z Komisją co do następujących elementów wniosku:

— Ekosystemy i gatunki głębinowe są szczególnie narażone na skutki działalności człowieka.

— Rybacy współpracują już z naukowcami w zakresie badań nad środowiskiem i morskimi gatunkami głębinowymi; naukowcy są nawet regularnie obecni we flotach rybackich.

— Głównym celem wniosku powinno być zagwarantowanie zrównoważonej eksploatacji stad głębinowych, a także ograniczenie wpływu połowów tych stad na środowisko. W tym celu należy ulepszyć dostępne informacje, które powinny stanowić podstawę ocen naukowych i przepisów dotyczących eksploatacji tych wód.

— System upoważnień do połowów głębinowych jest odpowiednim instrumentem kontrolowania dostępu do tych połowów.

4.2 Z drugiej strony EKES uznaje, że włoki denne mogą stanowić zagrożenie nie tylko dla gatunków głębinowych, lecz także dla dna morskiego na obszarach wrażliwych. Jednakże nie należy demonizować tego narzędzia, gdyż odpowiednio stosowane jest ono jedynym sposobem eksploatacji innych gatunków bez uszczerbku dla ich trwałości. EKES proponuje ustanowienie kryteriów naukowych w celu określenia ograniczeń jego zastosowania.

4.3 Wreszcie, EKES uważa, że wniosek zmierza w dobrym kierunku, lecz powinien zapewniać odpowiednią równowagę między ochroną siedlisk i gatunków wrażliwych a zrównoważoną eksploatacją zasobów pod względem gospodarczym, społecznym i ekologicznym. W związku z tym uważa, że zakaz stosowania włoków połowowych (włoków dennych i sieci skrzelowych) może być niewspółmierny, jeśli nie weźmie się pod uwagę ocen naukowych.

4.4 Jako alternatywę dla tego zakazu EKES proponuje przestrzeganie międzynarodowych wytycznych FAO dotyczących zarządzania dalekomorskimi połowami głębinowymi, których zastosowanie zostało ocenione pozytywnie na szczeblu międzynarodowym przez Organizację Narodów Zjednoczonych, a przede wszystkim przez Unię Europejską. Jednocześnie przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Komisja uznała potrzebę wsparcia finansowego dla wymiany narzędzi połowowych i szkolenia załóg. Wsparcie to powinno być dostosowane do sytuacji związanej z kryzysem gospodarczym i społecznym w Europie.

Bruksela, 13 lutego 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Dz.U. C 299 z 4.10.2012, ss. 133–140.